

Datum: 17.09.2026

Medij: Radar

Rubrika: Ekonomija na radaru

Autori: Dušan Dobromirov

Teme: održavanje, rehabilitacija, izgradnja puteva

Napomena:

Površina: 1386

Naslov: Režimu je asfalt važniji od penzionera

Strana: 40,41,42

Ekonomija na radaru

SUŠTINA POLITIČKE KORUPCIJE ILI GDE NESTAJE NOVAC IZ SRPSKOG BUDŽETA

Režimu je asfalt važniji od penzionera

Znatno više para iz budžeta troši se na kapitalne investicije nego na penzije, s tim što se vrednost tih radova kroz naduvane cene uvećava bar dva puta. Ako bi se zaustavila korupcija i taj novac preusmerio, mesečna primanja najstarijih mogla bi da se povećaju čak za 34,5 odsto ili za 19.600 dinara

Dušan Dobromirov

DOK ZEMLJE REGIONA sve više ulažu u socijalni status svojih građana, Srbija sistematski troši tamo gde nema tendera, nema nadzora i nema odgovornosti. Penzioneri nisu zaboravljeni slučajno, oni su najlakša žrtva jednog obrasca. Uprkos tvrdnjama vlasti da posebno vodi računa baš o najstarijima, o bakama i dekama.

Postoji jedan broj -33, koji retko dospeva u zvanična saopštenja Ministarstva finansija, a koji možda najbolje objašnjava logiku srpskog budžeta. Toliko, naime, iznosi srpski skor na Indeksu percepcije korupcije (CPI) Transparensi internešnela za 2025, što je i najgori rezultat u regionu. I prvi put u istoriji merenja Srbija je po tom pokazatelju gora i od Bosne i Hercegovine. Srbija je pala na 116. mesto od 182 zemlje sveta, što je najlošiji plasman u poslednje dve decenije.

Taj broj se gotovo savršeno poklapa sa drugim: 26,7 odsto. Toliko iznosi udeo kapitalnih investicija u srpskom budžetu za 2026. i on je ubedljivo najviši u regionu. Za penzije se iz budžeta izdvaja upola manje. Ako bi se deo sredstava u srpskom budžetu koji odlazi na kapitalne investicije usmerio na povećanje penzija, srpski penzioneri bi imali značajno veća primanja.

Obrazac je nemoguće prevideti: zemlje iz regiona sa najvišim CPI skorom, Slovenija, Hrvatska i Crna Gora najveći deo budžeta usmeravaju na penzije i socijalnu državu, i te iste zemlje imaju najviše penzije u regionu. Srbija, sa najgorim CPI skorom u čitavoj bivšoj Jugoslaviji, radi tačno suprotno i ima treću najnižu penziju. Ispod nas su samo Severna Makedonija i Bosna i Hercegovina. Ovo nije slučajnost. Novac ide tamo gde je kontrola najslabija, a penzioneri ostaju tamo gde je najlakše reći „nema para“.

Od svih stavki budžeta najteže je krasti na penzijama, jer je njihov iznos utvrđen zakonom i nema prostora za „prijateljski“ ugovor, dok iza kapitalnih projekata stoji mreža izvođača, podizvođača i posrednika kojima korist od svakog dodatnog evra ide direktno u džep

Penzija je od svih stavki državnog budžeta najteže mesto za krađu. Njihov iznos je zakonom propisan, formulom izračunat i identičan za sve u istoj kategoriji, tako da nema prostora za „prijateljski“ ugovor, prece-njen račun ili posao dodeljen bez konkurencije. Upravo zato je penzija i najlakše mesto za štednju kada vlast želi da preusmeri novac drugde: nijedan penzioner se ne može pobuniti protiv brojke koju dobija po zakonskoj formuli, dok iza kapitalnih projekata stoji mreža izvođača, podizvođača i posrednika kojima korist od svakog dodatnog evra ide direktno u džep.

To je suština političke korupcije u svom najčistijem obliku: sistem koji svesno drži najranjiviju kategoriju građana, oko 1,66 miliona penzionera na granici egzistencije, dok slobodno raspoloživi novac usmerava u projekte gde ne postoji nikakva spoljna kontrola nad tim ko, koliko i zašto zarađuje.

Prosečna srpska penzija od 56.843 dinara pokriva tek oko polovinu troškova prosečnog tročlanog domaćinstva. To nije posledica siromaštva zemlje, jer Srbija istovremeno pronalazi stotine miliona evra za auto-puteve, stadione i vojnu opremu. To je posledica izbora: penzionere treba držati u nemaštini kako bi bili podložni predizbornim kupovinama naklonosti, kroz jednokratnu finansijsku pomoć.

Dva primera dovoljno govore o tome gde taj novac zapravo završava. U novembru 2024. srušila se nadstrešnica rekonstruisane Železničke stanice u Novom Sadu, kao deo projekta u kome je, prema proceni Anketne komisije, budžet oštećen za oko 750 miliona dolara. Kroz specijalizovanu izložbu Ekspo 2027, izuzetu posebnim zakonom od Zakona o javnim nabavkama, prošlo je

Datum: 17.09.2026

Medij: Radar

Rubrika: Ekonomija na radaru

Autori: Dušan Dobromirov

Teme: održavanje, rehabilitacija, izgradnja puteva

Napomena:

Površina: 1386

Naslov: Režimu je asfalt važniji od penzionera

Strana: 40,41,42

Cena infrastrukturnih radova naknadno se povećava bar dva, a u nekim slučajevima i tri, pa i četiri puta

DIMITRIJE GOLJ / PREDSEDNISTVO SRBIJE

već više od 450 miliona evra, uz čak 86 odsto ugovora dodeljenih jedinom ponuđaču koji se uopšte prijavio. To je novac koji je, da je drugačije raspoređen, mogao značajno da promeni život svakog pojedinačnog penzionera u Srbiji. Ali, nije bio namenjen njima.

Novi Sad i Ekspo nisu izolovani slučajevi, oni su vrh sistema u kome se cena kapitalnih projekata praktično ne kontroliše. Svaki od oko 112 kilometara Moravskog koridora, koji još nije završen, do sada je koštao više od 18 miliona evra, čak 2,3 puta više nego kilometar auto-puta kroz planinski teren u Severnoj Makedoniji (7,8 miliona evra) i dva i po puta više nego u Hrvatskoj na deonici Bosiljevo–Split (7,1 milion evra).

„Osmeh Vojvodine“, brza saobraćajnica kroz ravnicu bez ijedne planinske prepreke, koštaće oko 12 miliona evra po kilometru, više nego neki planinski projekti u regionu. Auto-put Beograd – Zrenjanin – Novi Sad je možda i najbolja ilustracija mehanizma: prvobitna procena iz 2020. iznosila je 600 miliona evra, a trenutna cena je narasla na gotovo 1,6 milijardi evra i uvećana je 2,7 puta, uz procene da bi finalni račun mogao dostići i 1,7 milijardi.

Fiskalni savet Srbije je izričito upozorio da je direktno ugovaranje sa kineskim izvođačem izuzelo projekat iz standardnih procedura javnih nabavki i da za drastično poskupljenje ne postoji ozbiljno javno objašnjenje. Ovo nije greška u

proceni, ovo je sistem u kome se cena određuje bez ikoga ko bi je proverio, jer je konkurencija unapred isključena.

Ono što Srbiju čini izuzetkom nije to što novac curi kroz kapitalne investicije i vojne nabavke, jer to čine i mnogo manje korumpirane zemlje. Izuzetak je razmera, u kombinaciji sa najgorim skorom percepcije korupcije u regionu. Prema Izveštaju o inostranom mitu OECD-a (*OECD Foreign Bribery Report*), 57 odsto svih analiziranih slučajeva međunarodnog mita bilo je vezano upravo za dobijanje javnih ugovora i to je ubedljivo glavni motiv za mito na svetu. Transparensi internešnel je građevinarstvo direktno nazvao globalno najkorumpiranijim sektorom, u izveštaju posvećenom industriji vrednoj oko 3.200 milijardi dolara godišnje.

Dokumentovani su slučajevi poput brane u Lesotu (mito od dva miliona dolara), spalionice otpada u Kelnu (13 miliona dolara mita na projektu vrednom 500 miliona) i hidroelektrane Jasireta u Argentini/Paragvaju (1,87 milijardi dolara nedokumentovanih troškova). Kako je tadašnji predsednik Transparensi internešnela Piter Ajgen rezimirao: korupcija u nabavkama „gubi novac, bankrotira zemlje i košta živote“.

Srbija na ovaj univerzalni obrazac ne dodaje ništa novo, samo ga primenjuje bez ijedne od kočnica – nezavisnog tužilaštva, slobodnih

Prosečna penzija pokriva polovinu troškova prosečnog tročlanog domaćinstva, dok se stotine miliona evra troši za puteve, stadione i vojnu opremu. Vlast penzionere drži u nemaštini kako bi bili podložni predizbornim kupovinama naklonosti, kroz jednokratnu finansijsku pomoć

Datum: 17.09.2026

Medij: Radar

Rubrika: Ekonomija na radaru

Autori: Dušan Dobromirov

Teme: održavanje, rehabilitacija, izgradnja puteva

Napomena:

Površina: 1386

Naslov: Režimu je asfalt važniji od penzionera

Strana: 40,41,42

medija, jake revizije – koje bi ga makar delimično ograničile. Ono što se kroz gorenavedene primere naduvalih cena u Srbiji vidi, to je da se realna cena radova povećava bar za dva puta, a česti su primeri kod kojih je uporedna analiza sa cenama u drugim državama pokazala da cena kapitalnih investicija u Srbiji može biti veća i tri, pa i četiri puta. Ta činjenica je u potpunosti u skladu sa najgorim skorom korupcije u Srbiji u novijoj istoriji.

Postavimo hipotetičko pitanje, isključivo kao ilustraciju razmera o kojima govorimo, ne kao dokazanu tvrdnju, jer ne postoje (još uvek) podaci o tačnom iznosu novca izgubljenog kroz korupciju na kapitalnim projektima. Rebalansirani budžet Srbije za 2026. predviđa ukupne rashode od 2.923 milijarde dinara ili oko 24,9 milijardi evra. Primenom već pomenutog udela od 26,7 odsto, na kapitalne investicije godišnje odlazi oko 780 milijardi dinara, odnosno 6,65 milijardi evra.

Pretpostavimo da je taj iznos, zbog korupcije, dvostruko veći od realne cene izvođenja radova, što znači da bi pošten trošak iznosio oko 390 milijardi dinara ili 3,33 milijarde evra, a preostalih 390 milijardi dinara godišnje predstavlja teorijski „višak“ koji bi mogao da bude preusmeren u penzije. Kada bi se taj iznos ravnomerno rasporedio na 1,66 miliona penzionera, svaki bi dobijao dodatnih 235.000 dinara godišnje, odnosno oko 19.600 dinara mesečno.

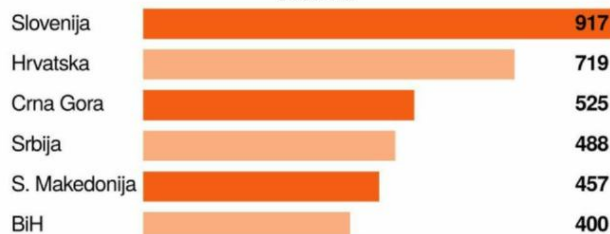
Dodato na postojeću prosečnu penziju od 56.843 dinara, prosečna penzija bi porasla na približno 76.400 dinara mesečno, što je rast od oko 34,5 odsto. U evrima, to bi prosečnu srpsku penziju podiglo sa sadašnjih 488 na oko 652 evra mesečno. Srbija bi tako preskočila Crnu Goru (525 evra) i postala treća u regionu po visini penzija, iza Slovenije i Hrvatske, u kojima su prosečne penzije 917 i 719 evra.

Ovo je, naravno, pojednostavljen račun sa više ograničenja koja treba imati na umu. Pretpostavka da je tačno polovina troška kapitalnih investicija „višak“ jeste radna pretpostavka za potrebe ovog primera, a ne izmerena činjenica. Iznos koji budžet izdvaja za penzije (10 do 11 odsto ukupnih rashoda) predstavlja državnu dotaciju Fondu PIO, a ne ukupnu potrošnju na penzije, koja uključuje i doprinose iz plata – ovaj scenario pretpostavlja da bi se oslobođeni novac dodao kao dodatna dotacija, iznad postojećih prihoda Fonda. I pored svih ograda, računica ilustruje da bi penzije u Srbiji mogle biti značajno veće.

Kada se sve sabere, teško je i dalje govoriti o „prioritetima“ srpskog budžeta kao da su rezultat ekonomske politike. Penzija se ne može predimenzionisati niti dodeliti „prijateljskoj firmi“, čiji je vlasnik blizak nekom iz vrha vlasti, jer je njen iznos zakonom propisan i javno proverljiv.

Upravo zato penzije rastu sporo, uz izgovore o „fiskalnoj odgovornosti“ i ograničenjima MMF-a, dok kapitalni projekti i vojne nabavke, koji po definiciji dopuštaju

Prosečna penzija u zemljama bivše Jugoslavije u evrima

Udeo penzija i kapitalnih investicija u budžetima zemalja regiona u procentima

*PROSEK DVA ENTITETA (FBIH I RS), KOJI PENZIJE FINANSIRAJU DIREKTNO IZ BUDŽETA

Udeo penzija i kapitalnih investicija u budžetima zemalja regiona u procentima

diskreciju o ceni i izvođaču, rastu iz godine u godinu bez ozbiljnog objašnjenja javnosti. Zemlje regiona pokazuju da je moguća drugačija ekonomska politika. Zemlje sa manje korupcije uspeavaju da svojim penzionerima obezbede veća primanja. Ne zato što su bogatije, već zato što se manje novca gubi na putu od budžeta do građana. Srpski penzioner danas prima 488 evra ne zato što Srbija nema više, nego zato što bi drugih 164 evra, do brojke od 652, moralo da prođe kroz sistem u kome bi neko morao da odgovara za svaki potrošeni dinar i evro. Razlika između te dve cifre nije pitanje koliko Srbija ima, nego koliko je spremna da prizna gde novac zapravo odlazi. ■

autor je doktor finansija i profesor Univerziteta u Novom Sadu

